

Antwoord

van Gedeputeerde Staten op vragen van

A.H.K. van Viegen (PvdD)
(d.d. 25 januari 2022)

Nummer
3815

Onderwerp
Realisatie natuurdoelen Buitenland van Rhoon

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

Vanwege de geplande aanleg van de Tweede Maasvlakte zijn er al in 2002 afspraken gemaakt over natuurcompensatie via het convenant 'Visie en Vertrouwen'. Het convenant beoogde versterking van de Rotterdamse Haven door de aanleg van de Tweede Maasvlakte en verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving in de Rotterdamse regio.

De provincie heeft van het Rijk in 2006 de opdracht gekregen om de 600 hectare in het Buitenland van Rhoon te transformeren naar een natuur- en recreatiegebied, waarbij de ruimtelijke randvoorwaarden bij wet zijn vastgelegd in de Planologische Kernbeslissing Project Mainportontwikkeling Rotterdam (PKB PMR).

Onder andere staat onder andere de volgende tekst op de website van de provincie Zuid-Holland: 'Streven is dat de natuur- en recreatieontwikkeling van het Buitenland van Rhoon in 2021 gereed is.'

Provinciale Staten hebben Gedeputeerde Staten op 14 september 2016 opdracht gegeven om het vervolg van de natuur- en recreatieontwikkeling in het Buitenland van Rhoon vorm te geven langs de lijnen van het advies dat de kwartiermakers in mei aanboden.

PS gaven de volgende voorwaarden voor het vervolg mee:

- *Iedereen die een fysieke bijdrage wil leveren aan het realiseren van de doelen moet zich vanaf het begin kunnen aansluiten bij de gebiedscoöperatie.*
- *De gemeente te verzoeken niet terug te bestemmen naar agrarische doeleinden en het huidige bestemmingsplan pas te herzien op het moment dat de beoogde PKB-doelen en de bijbehorende inrichtings- en beheermaatregelen duidelijk zijn en planologisch verankerd moeten worden.*
- *De natuur- en recreatiedoelen moeten voldoende uitgewerkt en geborgd worden in maatregelen. Deze uitwerking moet plaatsvinden samen met natuur- en recreatiepartijen.*

Het streven was te komen tot minimaal een 'goed' en bij voorkeur 'uitstekend' voor de gestelde natuurdoelen (Zie de bijlage).

In antwoord op technische vragen over de begroting 2022 m.b.t. de stand van zaken m.b.t. het Buitenland van Rhooon kreeg de Partij voor de Dieren het navolgende antwoord:

'Om de doelen zoals die zijn verwoord in het Streefbeeld Buitenland van Rhooon te verwezenlijken is een samenwerkingsovereenkomst tussen provincie en de Gebiedscoöperatie Buitenland van Rhooon aangegaan. Deze is eind 2018 van kracht geworden. Momenteel zijn de doelen vanuit het streefbeeld nog niet gerealiseerd. Daarvoor is de tijd dat de gebiedscoöperatie hieraan werkt nog te kort geweest; de samenwerkingsovereenkomst heeft een looptijd van 12 jaar en gaat uit van een realisatieperiode van 8 jaar. In dezelfde overeenkomst is geregeld dat de provincie op basis van jaarplannen de gebiedscoöperatie van financiën voorziet om het streefbeeld te realiseren. De provincie voert de grondverwerving uit en stelt de gronden ter beschikking aan de gebiedscoöperatie ten behoeve van de realisatie van het streefbeeld. In 2020 is er op 386 hectare gewerkt aan het streefbeeld. Hiervan is grofweg een kwart natuur (zoals natuurvriendelijke oevers, flora- en vogelakkers etc.), een kwart agrarische natuur (bloeiende akkergewassen, graanranden met korenbloemen, velden met vlas en koolzaad) en de helft kent een aangepast agrarisch gebruik (insecticidenvrije teelt, of gewas waar alleen gewasbescherming wordt toegepast wanneer de schade boven een drempel uitkomt).

Naar aanleiding van deze toelichting legt de Partij voor de Dieren de volgende vragen aan u voor.

- 1. Kunt u in een overzicht aangeven hoe de ontwikkeling van de (flora- en fauna) doelsoorten akkerflora in het Buitenland van Rhooon zich de afgelopen 6 jaar heeft ontwikkeld (ook verdeeld in aantallen broedparen; hoe staat het bijvoorbeeld met de aantallen en broedparen ringmus, kneu, groenling, putter, klapekster en blauwe kiekendief)?*

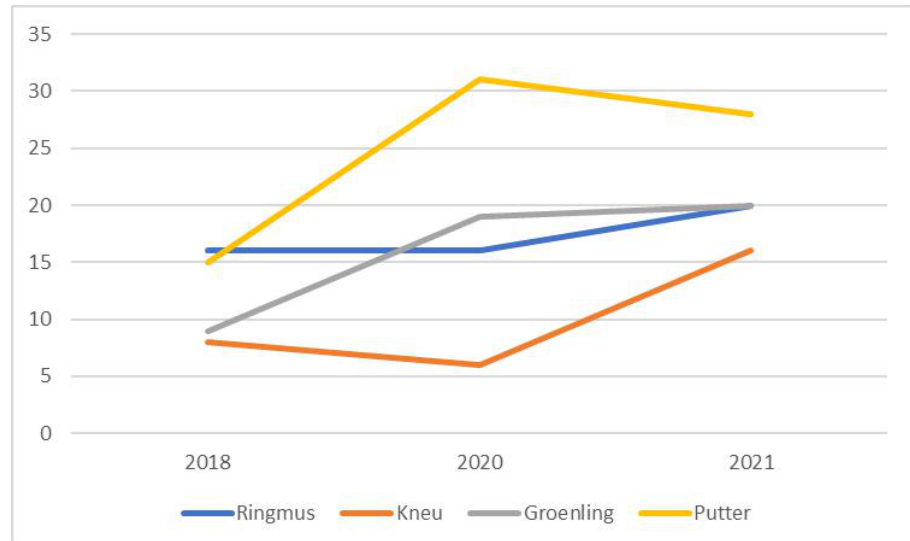
Antwoord

Sinds 2017 worden er in het veld concrete stappen gezet ter realisatie van de natuurdoelen. Allereerst startte de provincie in 2017 in de Zegenpolder een pilot voor natuurinclusieve landbouw en parallel daaraan startte in 2018 de Gebiedscoöperatie Buitenland van Rhooon met haar activiteiten om onder andere natuurdoelen te realiseren. Het gebied is sindsdien in ontwikkeling en daarmee is er ook een toename in verschillende (doel)soorten te zien. SOVON schrijft naar aanleiding van de vogelmonitoringsrapportage over 2020 hierover het volgende:

Tijdens de broedvogelmonitoring in 2020 zijn 15 van de 27 doelsoorten als broedvogel in het Buitenland van Rhooon vastgesteld. Ten opzichte van de telling van 2018 is er van de doelsoorten Roodborsttapuit, Putter, Blauwborst, Veldleeuwerik, Kievit, Spotvogel en Graspieper een toename vastgesteld. Alleen de aantallen van Steenuil en Gekraagde Roodstaart komen lager uit dan in 2018. De overige doelsoorten zijn min of meer stabiel. De toename van een deel van de doelsoorten is een positief signaal.

Buiten het broedseizoen kan worden geconcludeerd dat van de meest algemene zaad-etende doelsoorten (Kneu, Veldleeuwerik en Groenling) de in 2019/20 getelde aantallen al boven de streefwaarde liggen. Met name de wintervoedselveldjes hebben daar positief aan bijgedragen.

Hieronder is voor een aantal vogelsoorten de aantalsontwikkeling over verschillende jaren weergegeven:

Nu en dan wordt een jagende blauwe kiekendief waargenomen in het gebied. Deze winter gaat het om minimaal 2 exemplaren (een man en een vrouw). De klapexster is de afgelopen jaren niet waargenomen.

Akkerflora:

Ten behoeve van de ontwikkeling van akkerflora zijn er speciale akkerflorapercelen ingericht waar de relevante soorten worden ingezaaid. Spontane ontwikkeling van akkerflora komt nog niet grootschalig voor. Floramonitoring over 2020 geeft in de conclusies onder andere aan:

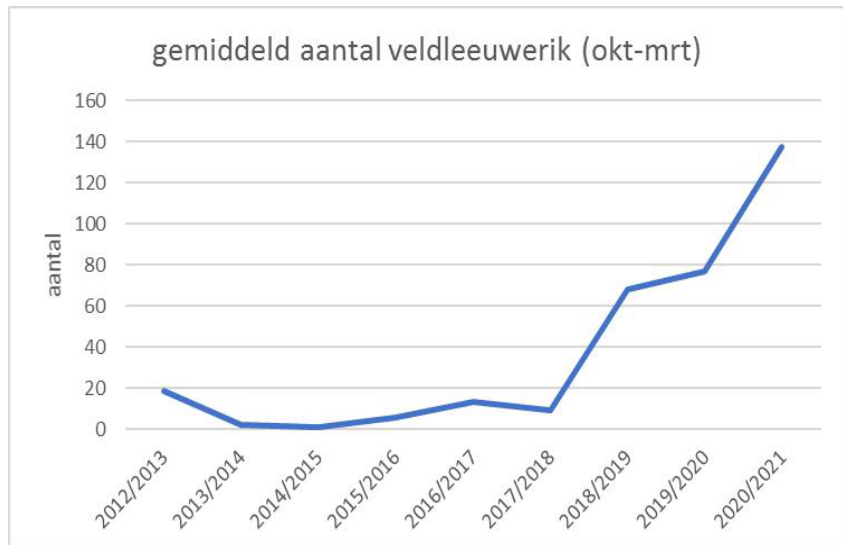
De ontwikkeling van de afgeplagde grasranden lijkt al veelbelovend, met name de opkomst van kritische soorten van natte schrale bodems en bijzondere moerasplanten is hoopvol. De ontwikkeling langs de verflauwde oevers is goed, met name de moerasplanten en kruidenrijke hooigraslandstrook langs de bovenrand ziet er zeer veel belovend uit. De akkers hebben in 2020 slechte start gehad vanwege extreme weersomstandigheden, desalniettemin zijn er toch een achttal bedreigde soorten die het redelijk gedaan hebben.

2. *Het doel van meer dan 100 Veldleeuweriken is gesteld voor de winterperiode, oftewel december t/m februari. Er wordt op de website van het Buitenland van Rhooon aangegeven dat het goed gaat met de leeuweriken¹, maar hoeveel leeuweriken hebben daadwerkelijk in het Buitenland van Rhooon overwinterd en niet alleen als trekvogel op doortocht? Is de stand nu in januari bijvoorbeeld net zo hoog, want dat zegt meer over de aantrekkelijkheid van het gebied?*

Antwoord

Sinds de winter 2018-2019 neemt het gemiddelde aantal leeuweriken gedurende de maanden oktober tot en met maart gestaag toe. Zie hiervoor de onderstaande figuur.

¹ <https://www.buitenland-van-rhooon.nl/nieuws/veldleeuweriken-in-het-buitenland-van-rhooon/>

3. *Is het juist dat met net name in de Zegenpolder de natuur en doelsoorten zijn versterkt? Zo nee, hoe is dan de situatie?*

Antwoord

In de Zegenpolder loopt al sinds 2017 een pilot voor natuurinclusieve landbouw, geïnitieerd door de provincie Zuid-Holland, waardoor in dit deel van het Buitenland van Rhoon al meer gedaan is aan de integrale ontwikkeling van hoogwaardige akkernatuur. Met name broedvogels hebben hiervan geprofiteerd. In de jaren daarna zijn in het Buitenland van Rhoon langzaam maar zeker meer percelen voor de gebiedscoöperatie beschikbaar komen, waarmee het voor de gebiedscoöperatie mogelijk werd om in de andere delen van het gebied individuele natuurmaatregelen te nemen zoals het inzaaien van akkerflorapercelen.

4. *Bent u met ons van mening dat de doelen t.a.v. de veldleeuwerik niet zijn behaald als er nu minder dan 100 veldleeuweriken zijn geteld? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Nee, zoals bij de beantwoording van vraag 2 is aangegeven overwinteren er inmiddels meer dan 100 exemplaren veldleeuweriken in het Buitenland van Rhoon. Daarnaast is het Streefbeeld Buitenland van Rhoon in 2018 vastgesteld. Het streefbeeld geeft een perspectief van het beeld na 10 jaar. Daarmee geldt voor de leeuwerik de doelstelling van minstens 100 overwinterende exemplaren in 2028. Zodoende kan een conclusie over het behalen van doelen op dit moment niet getrokken worden.

5. *Graag ontvangen we een overzicht van de stand van de houtduif, haas en wilde eend in de afgelopen vijf jaar in het Buitenland van Rhoon. Is die af- of toegenomen en met hoeveel?*

Antwoord

Deze informatie kon niet binnen de beantwoordingstermijn van statenvragen worden achterhaald en zal desgewenst worden nagezonden.

6. *De Partij voor de Dieren heeft van omwonenden informatie ontvangen dat er veelvuldig wordt gejaagd in het Buitenland van Rhooon? Bent u met ons van mening dat dit juist de natuur en de te behalen doelsoorten ernstig kan vestoren?*

Antwoord

Nee, landbouw in het algemeen maar tevens ook de natuurinclusieve landbouw in dit gebied heeft te duchten van schade veroorzaakt door in het wild levende dieren. De uitvoering van het faunabeheer kan bijdragen aan de doelen van het gebied, bijvoorbeeld predatie- en exotenbeheer ten gunste van de grondbroeders.

7. *Bent u bereid de schadebestrijding in het Buitenland van Rhooon op te schorten, om de natuur beter te beschermen? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Nee, zie het antwoord op vraag 6. Daarnaast is het aan de grondeigenaren en de gebiedscoöperatie Buitenland van Rhooon in hoeverre zij gebruik willen maken van de wettelijke toegestane mogelijkheden aangaande het faunabeheer.

8. *Zijn alle doelen, zoals verwoord op de website van de provincie, in 2021 gerealiseerd? Zo nee, waarom niet en wanneer worden de doelen dan wel gerealiseerd?*

Antwoord

Nee, zoals al bij vraag 4 is geantwoord is het Streefbeeld Buitenland van Rhooon in 2018 vastgesteld en geeft het een perspectief van het beeld na 10 jaar. Daaruit volgt dat er wordt gestreefd de doelen in 2028 behaald te hebben. De tekst op de website was overigens op dit punt niet correct en is inmiddels aangepast.

9. *Welke inspanningen zijn hiervoor door de gebiedscoöperatie verricht?*

Antwoord

De gebiedscoöperatie werkt conform de samenwerkingsovereenkomst die de provincie met hen heeft gesloten aan de realisatie van het Streefbeeld Buitenland van Rhooon. De gebiedscoöperatie wordt door de provincie middels subsidie hiertoe gefaciliteerd. De subsidie wordt verstrekt op basis van een jaarplan dat de gebiedscoöperatie opstelt. In dat jaarplan is beschreven welke activiteiten en inspanningen de gebiedscoöperatie in het betreffende jaar voornemens is te ondernemen. Op 3 april 2020 zijn door Gedeputeerde Potjer de jaarplannen van 2019 en 2020 u ter kennisname toegestuurd.

10. *Indien nee, hoe komt het dat de natuurdoelen nog steeds niet zijn gerealiseerd?*

Antwoord

Zie het antwoord bij vraag 4 en 8.

11. *Wordt er nog landbouwgif in het gebied gebruikt en is er een plan om dit af te bouwen? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Ja, er is een plan om het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen af te bouwen. In het Streefbeeld Buitenland van Rhooon is een 'natuurinclusieve landbouw die uiteindelijk zonder chemische bestrijdingsmiddelen toe kan' als ideaalbeeld

aangegeven. Voor deze natuurinclusieve landbouwgronden bevat het streefbeeld een plan om het gebruik te reduceren en voor de gronden waarop natuurmaatregelen worden getroffen is aangegeven dat er in zijn geheel geen chemische gewasbeschermingsmiddelen zullen worden gebruikt.

12. *Wordt er in het gebied nog drijfmest in de grond aangebracht en zo ja is er een plan van aanpak om dit af te bouwen?*

Antwoord

In het Buijtenland van Rhoon wordt inderdaad nog steeds gebruik gemaakt van de toepassing van dierlijke mest, waaronder ook drijfmest. Daarvan is echter bekend dat voor het onderhouden van een goed en actief bodemleven het essentieel is om in te zetten op verbetering van het organische stofgehalte in de bodem. Daarom wordt door de gebiedscoöperatie ook actief gewerkt aan het inzetten van allerlei gewasresten voortkomend van waterschap en gemeenten (Bokashi en compost) of organische meststromen uit de voedingsmiddelenindustrie (experimenten hiermee zijn in voorbereiding). Door op die manier te werken aan de onderhoud van een vruchtbare bodem wordt tevens gewaarborgd dat de basis voor een gezonde biodiversiteit op en rond de akkers wordt gelegd.

13. *Op welke wijze en hoe vaak controleert het College de afspraken die zijn gemaakt met de gebiedscoöperatie en welke sancties heeft het college ter beschikking bij het niet nakomen van de afspraken?*

Antwoord

In de samenwerkingsovereenkomst tussen de provincie en de gebiedscoöperatie is afgesproken dat de gebiedscoöperatie op basis van een jaarplan activiteiten uitvoert waarmee het streefbeeld wordt gerealiseerd. Zoals in antwoord op vraag 9 is aangegeven vormt het jaarplan de basis voor de subsidiëring van de activiteiten. Voor het niet (correct) uitvoeren van de maatregelen die zijn vastgelegd in de subsidieaanvraag en subsidiebeschikking gelden de regels zoals die in de ASV zijn vastgelegd.

In de samenwerkingsovereenkomst is daarnaast opgenomen dat indien een jaarplan (op onderdelen) niet of onvoldoende bijdraagt aan de realisatie van het streefbeeld, de provincie aan het besluit tot goedkeuring van het jaarplan en de toekenning van middelen voor de uitvoering daarvan, voorschriften en/of beperkingen kunnen verbinden.

Na afloop van het uitvoeringsjaar dient de gebiedscoöperatie een voortgangsverslag in waarin de realisatie van de activiteiten in het jaarplan en daarmee de subsidiebeschikking worden gerapporteerd. Indien blijkt dat middelen niet zijn besteed of maatregelen niet zijn uitgevoerd, zullen de betreffende middelen of de middelen die ten behoeve van die maatregelen waren toegekend, worden verrekend of teruggevorderd.

In het ultieme geval dat de gebiedscoöperatie toerekenbaar is tekortgeschoten in de nakoming van de samenwerkingsovereenkomst in die mate, dat dit ontbinding van de overeenkomst rechtvaardigt, kan de overeenkomst worden ontbonden.

14. *Welke actie gaat het College in dat geval ondernemen om de realisatie van de natuurdoelen te bespoedigen?*

Antwoord

De provincie blijft inzetten op een voortvarende grondverwerving en het faciliteren van de gebiedscoöperatie voor de realisatie van het streefbeeld. In het geval er naar aanleiding van het jaarplan of de verantwoordingsrapportage zorgen zijn over het niet nakomen van de afspraken gaat de provincie hierover met de gebiedscoöperatie in gesprek. Doel van dat gesprek is om overeenstemming te krijgen over de uitvoering van de maatregelen en het nakomen van afspraken.

Momenteel is de provincie in gesprek met de gebiedscoöperatie over het meerjarenplan voor de komende jaren op basis waarvan de maatregelen zoals opgenomen in het streefbeeld voor eind 2026 gerealiseerd zullen worden. Als daar uit blijkt dat er nog extra maatregelen nodig zijn om de realisatie van de natuurdoelen te bespoedigen dan zullen wij kijken of en hoe we dit kunnen faciliteren.

15. *Bent u van mening dat de 130 miljoen euro overheidsgeld, die ter verbetering van de natuur in het Buitenland van Rhooen zijn toegewezen, hebben voldaan aan de doelstelling? Zo ja, kunt u dit onderbouwen? Zo nee, waarom niet en welke maatregelen gaat u in dat geval treffen?*

Antwoord

Het projectbudget voor het Buitenland van Rhooen komt voort uit een taakstellend Rijksbudget. Dit budget is beschikbaar voor de verwerving, inrichting, beheer en instandhouding. Met andere woorden: de beschikbare middelen dragen direct bij aan en zijn onmisbaar voor de realisatie van het Streefbeeld Buitenland van Rhooen. Zoals bij eerdere vragen is geantwoord, is de realisatiefase nog niet afgerond. De gebiedscoöperatie dient de maatregelen uit het streefbeeld voor eind 2026 te hebben gerealiseerd.

16. *Wat is er tot nu toe gebeurd met het advies 'erfinrichting en nestkasten' en de realisatie van een griend van 0,3 ha?*

Antwoord

Het is onduidelijk wat precies bedoeld wordt met 'het advies erfinrichting en nestkasten'.

De gebiedscoöperatie heeft in hun jaarplan voor 2022 het volgende wat betreft nestkasten aangegeven:

In het Streefbeeld voor het Buitenland van Rhooen is een aantal doelsoorten geïdentificeerd dat kan profiteren van het aanbieden van nestgelegenheid in de vorm van nestkasten of andere kunstnesten. Voor deze soorten geldt zonder uitzondering dat de omvang van hun broedpopulatie op dit moment onder de streefwaarde ligt. Het aanbieden van nestgelegenheid is een laagdrempelige en vaak effectieve methode om het broedsucces te vergroten. Bovendien kunnen de populaties gemakkelijker gevolgd worden als een deel ervan in nestkasten broedt.

In 2022 worden daarom nestkasten opgehangen voor doelsoorten waarvan verwacht wordt dat dat een positieve uitwerking zal hebben. Het gaat in totaal om ongeveer 46 nestkasten. De locaties van de nestkasten dienen zorgvuldig uitgekozen te worden om een zo groot mogelijke kans op succes te garanderen. Voor de productie van nestkasten zal mogelijk gebruik gemaakt gaan worden van een zgn. social return project.

Daarnaast maakt de provincie in de grondverwerving afspraken over de medewerking van een grondeigenaar aan het plaatsen van voorzieningen op het overblijvende erf voor fauna.

Bijlage bij de vraagstelling

Doelsoorten flora

Het projectgebied bestaat uit kalkrijke zavel- en kleigronden. De floradoelsoorten behoren daarom allemaal tot de Stoppelleeuwenbekjesassociatie, de nauw verwante Nachtkoekoeksbloemassociatie en de Grote ereprijs-Witte kroddeassociatie. Sommige doelsoorten zijn naar verwachting gemakkelijk terug te brengen, anderen niet (Tabel 1).

Tabel 1. Doelsoorten akkerflora ingedeeld in categorieën van waarschijnlijkheid van terugbrengen.

Makkelijk	Redelijk	Moeilijk	Onduidelijk
Tuinwolfsmelk	Eironde leeuwenbek	Akkerboterbloem	Grote leeuwenklauw
Hondspaterselle	Spiesleeuwenbek	Nachtkoekoeksbloem	Groot spiegeltokje
Rood guichelheil	Brede wolfsmelk	Doffe ereprijs	Wilde ridderspoor
Kleine leeuwenbek	Naaldenkervel	Driehoornig walstro	Naakte lathyrus
Kleine wolfsmelk	Akkerandoom	Vlaswarknuid	Stijve wolfsmelk
Gladde ereprijs	Stinkende kamille	Vlasdolk	Behaarde boterbloem
Korenbloem	Akkerdoornzaad	Vlashedtentut	Blauw walstro
Drops	Ruw parelzaad		Akkergelster
Gale ganzenbloem	Wilde weit		Geoorde veldsla
	Blauw guichelheil		Getande veldsla
	Akkerogentroost		Klein spiegeltokje
			Ruige klaproos
			Valse kamille
			Akkerleeuwenbek

